

Marleen van Walsem

CP konferanse 8. og 9. april 2021

Marleen van Walsem
Psykologspesialist, PhD
Avdeling for Nevrohabilitering
Nevroklinikken, OUS
E-post: mwalsem@ous-hf.no

1. Kognisjon hos voksne med CP
2. Oppfølgingsprotokollen *CPCog*-Voksen

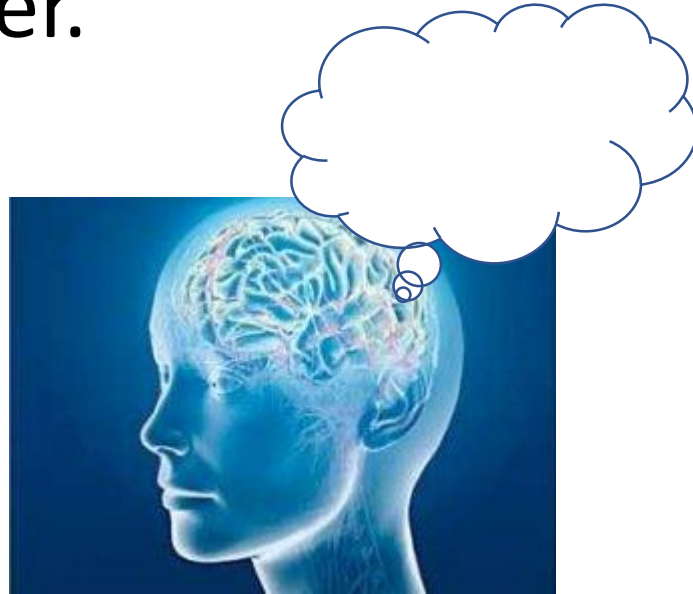
Kognisjon hos voksne med CP

Kunnskap om kognisjon – hvorfor?

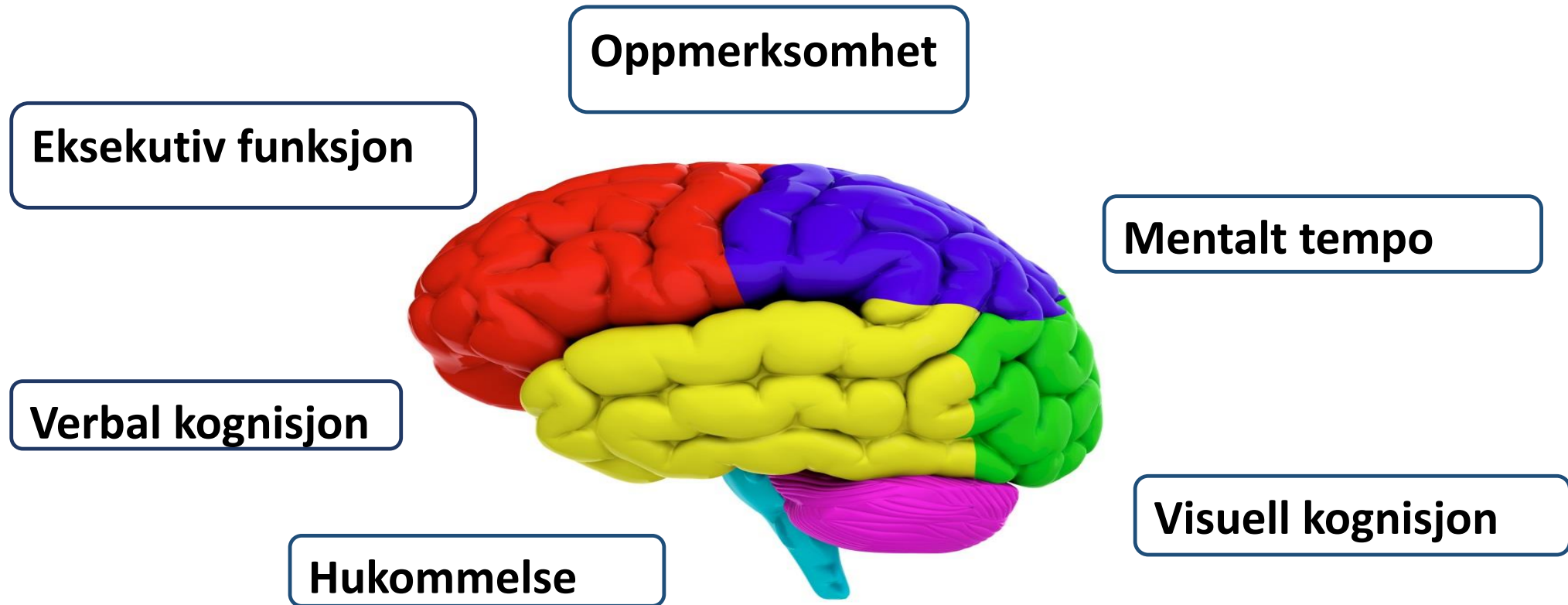
- Mange personer med CP har kognitive vansker
- Kognitive vansker kan påvirke store deler av hverdagen
- Å kjenne til kognitive vansker (sterke og svake sider) kan være nyttig for å finne riktig tilrettelegging og muligheter for å kompensere.

Kognisjon – hva er det?

Kognisjon er mentale prosesser (tenkning) som gjør at det vi sanser kan bli bevisst og føre til tanker, forståelse og resonnementer.

Kognitive funksjoner

Kognitiv funksjon – Eksekutiv funksjon (EF)

- Frontal lappene
- Bevist kontroll av tanker, følelser og atferd
- Forutsetning for tilpasning

Løvenstad M et al. 2012

Inkluderer funksjoner som

- Planlegging og organisering
- Monitorering og evaluering
- Inhibisjon/impulskontroll
- Fleksibilitet

Zezalo et al 1997, Miyake & Friedman, 2012

Kognitiv funksjon ved CP

- Forskjeller i kognitiv funksjon og profil (sterke og svake sider) mellom ulike subtyper av CP
- Skyldes at skader har skjedd på ulike tidspunkt i svangerskapet, ved fødsel eller tidlig etter fødsel (i løpet av de første 2 år).
- Skaden har rammet ulike deler av hjernen og på ulik måte.

Kognitiv funksjon ved CP

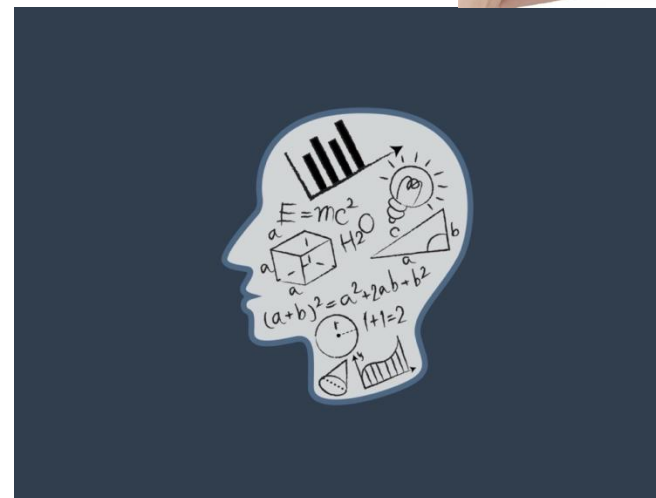
- Generell evne (IQ) < 70 i 30-40% (Standskleiv, 2020)
- Stor variasjon i oversiktsstudier
- Normal generell evne (IQ) > 70, kan likevel ha kognitive vansker

Kognitive vansker hos voksne med CP

- Generelt ikke mye spesifikk kjent om kognitive vansker hos voksne med CP
- Lite forskning på kognitive vansker hos voksne med CP
- Generelt få oppfølgingsstudier over tid (longitudinale studier)
- Det vi vet baserer seg mye på det vi vet fra forskning på barn

Kognitive vansker hos CP

- Eksekutive vansker
 - også vist i de få studier på voksne med CP
- Mental tempo
- Oppmerksomhet
- Visuo-perseptuelle vansker
- Dyspraksi
- Matematikk

Kognitive styrker (ressurser) hos voksne med CP

- Verbal (språklig) funksjon / kognisjon
- Hukommelse (auditiv / språklig)

Hvordan kommer dette til uttrykk

(klinisk)

- Konsentrasjonsvansker
- Rom retningsvansker
- Lavere arbeidstempo (trenger mer tid)
- Vansker med å gjøre flere ting om gangen (simultankapasitet), regulering av impulser, flytte oppmerksomhet (mental fleksibilitet)
- Utfordringer med organisere / skaffe oversikt over store oppgaver
- Regulere tanker, følelser og atferd

Faktorer som kan påvirke kognitiv funksjon hos voksne med CP

- Smerter
- Fatigue (kronisk trøtthet)
- Ufrivillige bevegelser
- Medisiner
- Søvnvansker
- Psykiske vansker

Endring av kognitive funksjoner over tid ved CP?

- Hjerneskade ved CP er ikke progressiv (statistk)
- Effektene av skade / kognitive vansker kan komme til uttrykk ulikt over tid.
- Vanlig endringsprosess

Anbefalinger for tilpasning / tilrettelegging ved kognitive vansker hos voksne med CP

- Vær klar over dine styrker og svake kognitive ferdigheter (kompensering)
- Øve på hva du kan si til andre om dine begrensninger og/eller behov
- Vedr. oppmerksomhets /arbeidshukommelses vansker
 - Skriftlige beskjed
 - Gjentakelse
- Eksekutive vansker
 - En ting om gangen
 - Først oversikt over, så løse oppgaven
 - Dele opp i delmål / prioriteringBe om hjelp
- Trettbarhet (fatigue)
 - Pause før du blir for sliten (hyppig og fast)
- Tempovansker
 - Informer om behov for god tid

Anbefalinger for tilpasning / tilrettelegging ved kognitive vansker hos voksne med CP

- Vær klar over at smerter, fatigue og psykiske vansker også påvirker (kognitiv) kapasitet
- Ta være på deg selv
- Vurder bruk av hjelpemidler
- Det er muligheter for tilrettelegging (f.eks. redusert arbeidstid) – dette kan vurderes

Oppfølgingsprotokollen *CPCog*-Voksen

Bakgrunn

- Statisk tilstand, endring i opplevde utfordringer og konsekvenser for eksempel grunnet andre vansker som er vist økende over tid og kan påvirke kognisjon / kognitive fungering (i.e. smerter).
- Til tross for kognitiv utvikling kan den gå saktere og avstand mellom jevnaldrende kan økes innenfor barndommen. Kan anta at det til en vis grad fortsetter gjennom voksenlivet i tillegg til at vanlige aldringsprosess kommer inn som kan ha større konsekvens når man allerede har en hjerneskade fra før.

Hovedformål

1. Klinisk

- Å avdekke kognitive vansker hos voksne med CP, inkludert mer subtile vansker
- Muliggjøre / bedre
 - adekvat tilbud og grunnlag av intervensjoner / tilpasninger som øker deltagelse i utdanning og arbeid
 - Livskvalitet
 - Forebygge sekundære vansker

2. Forskning

- Bedre forståelse av kognitive vansker hos voksne med CP og utvikling over tid.
- Bedre forståelse av sammenheng mellom kognitive funksjoner og andre variabler
- Systematisk samling av data fra geografisk kohort med forskningsformål

Protokoll skal bidra til likeverdige helsetjenester for voksne med CP

Protokoll CPCog-Voksne

Område	Test	Oppgave	Type instrument
Kognitiv funksjon			
Generell kognitiv fungering	Wechsler Adult Intelligence Scale - IV	Anbefaler alle deltester, men minst de som er inkludert i beregning av full skala IQ skåre	Test
Visuell-spatiale evner	Beery-Buktenica Developmental test of Visual-Motor Integration	Kopiering, visuel-persepsjon og motorisk integrering	Test
Eksekutiv funksjon			
	Behavior Rating Inventory of Executive Function, voksen	Selv rapportering og informant rapportering	Spørreskjema
Adaptiv fungering (kun ved diagnose psykisk utviklingshemming)			
	Vineland-II	Pårørende rapportering	Informant intervju Spørreskjema

Protokoll CP*Cog*-Voksne - supplerende

- Tester for spesifikke kognitive funksjoner
- Screening selvrapportering psykiske symptomer (angst / depresjon):
HADS
- Spørreskjema kronisk trøtthet (Fatigue)

Tidspunkter

To tidspunkter som en del av protokollen for å bedre langtids oppfølging gjennom livsløpet

- Ca. 24 år
- Ca 54 år

To ekstra mulige tidspunkter ved behov

- 18/19 år
- 42 år (spesielt relevant ved bilateral CP)

Plan for implementering

- Søke forskningsmidler for implementering i HAB tjenester nasjonalt
- Breakthrough methodology
- Utdanne / trene fagpersoner med spesiell fokus på tilrettelegging av nevropsykologisk undersøkelse av voksne med CP med tale og motoriske vansker

Takk for oppmerksomheten!!

Kontakt: mwalsem@ous-hf.no